

Warszawa, 20 marca 2020 r.

DWST-WOOS.053.1.2020.DC

Szanowni Państwo,

zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r o petycjach (tj. z dnia 13 kwietnia 2018 r. - Dz.U. z 2018 r. poz. 870) poniżej zawiadamiam o sposobie załatwienia wniesionej przez Państwo petycji.

Na wstępie pragnę wyjaśnić, że subwencja oświatowa jest naliczana na wszystkich uczniów, zarówno szkół publicznych jak i szkół niepublicznych. Cała subwencja na rok 2019, w wysokości prawie 46 mld zł, została podzielona z uwzględnieniem uczniów obu kategorii szkół. Tylko dodatkowe środki, odpowiadające 2% całej subwencji, zostały podzielone z uwzględnieniem jedynie uczniów publicznych jednostek systemu oświaty, w tym uczniów publicznych szkół niesamorządowych. Taki podział dodatkowych środków ma bezpośredni związek, z dyspozycją ustawodawcy zawartą w art. 14 ust. 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz innych ustaw (Dz. U. 2019.1287). W przepisie tym, w związku ze zwiększeniem od września 2019 r. średniego wynagrodzenia nauczycieli o 9,6%, zobowiązano jednostki samorządu terytorialnego do dokonania aktualizacji kwot dotacji udzielanych w bieżącym roku publicznym niesamorządowym jednostkom systemu oświaty. Zawracam uwagę na to, że ww. rozwiązanie dotyczyło jedynie okresu od września do grudnia 2019 r. Powyższe oznacza, że ustawa nie przewiduje przekazania do szkół niepublicznych, w okresie wrzesień - grudzień 2019 r., dodatkowych środków wynikających z podwyżki dla nauczycieli publicznych szkół samorządowych. Algorytm podziału tych środków, nieuwzględniający niepublicznych szkół, zawarty w rozporządzeniu zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobu podziału subwencji na 2019 r. był więc jedynie konsekwencją

decyzji ustawodawcy zawartej w ustawie z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz innych ustaw.

Z obowiązujących w Polsce ustaw ustrojowych wynika, że ciężar odpowiedzialności za zapewnienie odpowiednich warunków bezpłatnej realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego (prowadzenie publicznych szkół jest zadaniem własnym powiatów i gmin). Natomiast osoba fizyczna lub osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego może prowadzić niesamorządową szkołę publiczną lub szkołę niepubliczną. Wybór formalnoprawnej formy funkcjonowania szkoły determinuje jej obowiązki, prawa i możliwości.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, publiczna szkoła, prowadzona przez osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego, jest szkołą ogólnodostępną, która nie może pobierać opłat od uczniów. Publiczna szkoła podstawowa nie może również odmówić przyjęcia ucznia mieszkającego w jej obwodzie, jeśli szkole ustalono obwód. Niesamorządowa publiczna szkoła działa na podstawie zezwolenia wydanego przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego. Udzielenie zezwolenia jest decyzją administracyjną, której wydanie jest poprzedzone postępowaniem, w ramach którego bada się czy szkoła ta korzystnie uzupełni sieć istniejących szkół i będzie sprzyjała poprawie warunków kształcenia. Likwidacja, prowadzonej przez osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego, szkoły publicznej jest możliwa jedynie po uzyskaniu zgody właściwej jednostki samorządu terytorialnego.

Sytuacja szkół niepublicznych jest odmienna. Stanowią one alternatywę dla szkół publicznych i mają większe możliwości w zakresie organizacji procesu edukacyjnego niż szkoły publiczne. Niepubliczna szkoła nie musi spełniać warunku korzystnego uzupełniania sieci szkół publicznych. Nie może posiadać obwodu i nie przyjmuje uczniów z urzędu. Zasady przyjmowania uczniów do szkoły niepublicznej ustalane są przez jej organ prowadzący. Szkoła niepubliczna nie musi być więc szkołą ogólnodostępną i może pobierać opłaty związane z kształceniem i opieką nad uczniem. Likwidacja takiej szkoły nie jest uzależniona od zgody jednostki samorządu terytorialnego.

Odmiennosc ról, jakie pełnią w polskim systemie oświaty publiczna szkoła prowadzona przez inny podmiot niż jednostka samorządu terytorialnego i szkoła niepubliczna, znajduje odzwierciedlenie w zasadach ich finansowania.

Szkoła publiczna, w której jest realizowany obowiązek szkolny lub obowiązek nauki, otrzymuje z budżetu jednostki samorządu terytorialnego (JST) dotację odpowiadającą wysokości wydatków bieżących ponoszonych w szkołach samorządowych (kwota subwencji oświatowej określona dla danego ucznia i przekazana do JST z budżetu państwa pomnożona przez specjalny wskaźnik zwiększający). W przypadku szkoły niepublicznej, w której jest realizowany

obowiązek szkolny lub obowiązek nauki, wysokość dotacji jest równa jedynie kwocie subwencji oświatowej określonej dla każdego z jej uczniów.

Podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli, w związku ze zwiększeniem średniego wynagrodzenia nauczycieli od września 2019 roku, obowiązuje jedynie pracodawców zatrudniających nauczycieli w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz właściwych ministrów. W przypadku szkół niesamorządowych, czyli tych prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż JST, podwyższenie wynagrodzenia nauczycieli zależy od pracodawców (nie jest narzucone przepisami ustawowymi). Stosownie do art. 91b ust. 2 ustawy - Karta Nauczyciela, nauczyciele niesamorządowych szkół, przedszkoli i placówek nie podlegają przepisom Karty Nauczyciela, m.in. w zakresie wynagrodzeń (kwestie te regulowane są zgodnie z ustawą - Kodeks pracy, na zasadach powszechnych).

Jak wyżej wspomniano, dotacja dla niepublicznych szkół jest w dużej mierze uzależniona od wysokości subwencji oświatowej, którą budżet państwa przekazuje do jednostek samorządu terytorialnego. W ostatnich dziesięciu latach (pomimo niżu demograficznego – liczba uczniów zmniejszyła się o 13%) kwota subwencji oświatowej wzrosła o 42%. Oznacza to, że szkoły i placówki niesamorządowe otrzymują coraz więcej pieniędzy. W roku 2010 na niesamorządową oświatę z budżetu państwa przeznaczono 2,7 mld zł. Natomiast w roku 2018 było to już 7,4 mld zł, czyli o 169% więcej niż w roku 2010.

Wsparcie organów prowadzących szkoły podstawowe, o małej liczbie uczniów, a więc również szkoły prowadzone na terenie Gminy Tarnowiec, zawsze było ważne dla Ministra Edukacji Narodowej. Już od roku 2015, aby wesprzeć finansowo samorządy prowadzące małe szkoły, przy podziale części oświatowej subwencji ogólnej wprowadzono, dedykowaną małym szkołom, dodatkową wagę (P_3) o wartości 0,18. W 2018 r. wartość wagi podniesiono do 0,2 (tj. o 11 %) i utrzymano ją przez kolejne dwa lata. Warto przy tym zauważyć, że - w skali kraju - wysokość dodatkowych środków subwencyjnych naliczonych za pomocą wagi P_3 co roku systematycznie wrasta:

- w 2015 r. – naliczono 150 mln zł,
- w 2016 r. – naliczono 161 mln zł,
- w 2017 r. – naliczono 172 mln zł,
- w 2018 r. – naliczono 214 mln zł,
- w 2019 r. – naliczono 251 mln zł.

Należy zauważyć, że w konsekwencji powyższego działania, w latach 2015 – 2019 r., środki subwencji oświatowej zwiększono o ponad 67%, a w 2019 r. kwota naliczona wagą P_3 (średnio na ucznia w skali kraju) wynosiła już około 1,2 tys. zł. Dodatkowe środki dla samorządów prowadzących lub dotujących „małe” szkoły naliczane są dla szkół podstawowych, w których uczy się nie więcej niż 96 uczniów (w przypadku 8-klasowych szkół podstawowych). Co oznacza, że szkoła podstawowa, w której uczy się 96 uczniów klas I-VIII, zyskała w 2019 r. dodatkową kwotę subwencji w wysokości ok. 115 tys. zł. Ponadto, jeśli taka

szkoła jest położona na wsi lub w mieście do 5 tys. mieszkańców, oprócz środków naliczonych wagą P₃, otrzymuje również dodatkowe środki naliczone wagą P₁ (czyli tzw. wagą wiejską) w wysokości średnio ok. 2,4 tys. zł na ucznia (dane z podziału subwencji na 2019 r.). W 2019 r. na uczniów szkół podstawowych położonych na wsi lub w mieście do 5 tys. mieszkańców naliczono jednostkom samorządu terytorialnego dodatkową kwotę subwencji w łącznej wysokości ponad 3 mld zł.

Od 2019 r. wprowadzono jeszcze jedno rozwiązanie sprzyjające między innymi samorządom prowadzącym małe szkoły. Przy podziale części oświatowej subwencji ogólnej wprowadzono mechanizm połączenia wskaźnika „zamożności” ustalanego na podstawie dochodów podatkowych i wskaźnika określającego wielkość szkoły dla dzieci i młodzieży. W 2019 r. oznaczało to, dodatkową kwotę ok. 0,2 tys. zł na ucznia w ostatnich 4 miesiącach roku. Rozwiązanie to jest kontynuowane w roku bieżącym. Na cały rok budżetowy 2020 określono wagę o wartości 0,1, co pozwala szacować, że dodatkowa kwota na ucznia szkoły publicznej wyniesie średnio ok. 0,6 tys. zł. Szacuje się, że przy podziale subwencji oświatowej na rok 2020 samorzady otrzymają z powyższego tytułu dodatkową kwotę wynoszącą łącznie ponad 0,2 mld zł.

Ministerstwo Edukacji Narodowej jest świadome, że pomimo tego iż prowadzenie ogólnodostępnych szkół podstawowych jest ustawowym zadaniem gmin, w wiejskiej gminie Tarnowiec prawie wszystkie szkoły podstawowe i przedszkola są prowadzone przez organy niebędące jednostką samorządu terytorialnego. Proszę również zwrócić uwagę na fakt, że już w grudniu 2015 r. Sejm RP przyjął ustawowe rozwiązania zapobiegające nieuzasadnionym likwidacjom szkół samorządowych i zastępowaniu ich szkołami prowadzonymi przez inne podmioty niż samorząd. Od roku 2016 likwidacja szkoły prowadzonej przez gminę jest możliwa jedynie po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora, którego rolą jest zbadanie zarówno przyczyn jak i skutków planowanej likwidacji samorządowej szkoły.

Jak wykazano wyżej, Minister Edukacji Narodowej podejmuje szereg działań, aby w ramach wzrastającej rok rocznie subwencji oświatowej, wesprzeć finansowo, organy prowadzące małe szkoły podstawowe.

Z poważaniem

Jerzy Jakubczuk
Dyrektor
Departament Współpracy z Samorządem
Terytorialnym
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (dot.: BPRM.220.21.4.2019.JP)